

Popolnoma odločnih učiteljev, ki bi se upali vsekdar i javno nastopiti, je pa malo! In vendar so pri nas razmere za učiteljstvo v tem pogledu mnogo ugodnejše nego na Kranjskem. Večina vseh okrajnih šolskih svetov je naše stranke, in ta večina ne dopusti nikdar, da bi se učitelju dogodila krivica radi naprednega mišljenja in delovanja. Le govoriti treba o pravem času! Zato se je kar čuditi, kako so mnogi tovariši, dasi vrli pristaši narodno-napredne stranke, tako grozno »previdni«, da ne rečem »boječi«, kako kar trepetajo pred napadi farovške revolveržurnalistike. — Ako pa kje obdolžujejo kakega učitelja, da je pisal ta ali oni dopis v »Sočo«, tedaj hiti na vso sapo zagotavljati, da to ni res, in daje izjavo v »Sočo« ali morda celo kar v farovške liste!

Tovariši! Bodimo možje! Ni treba razsajanja, ne javnih škandalov — teh se klerikalni učitelji nič ne bojé! — marveč resno in moško stoj vsakdo za svoje pošteno prepričanje. Kedarkoli treba: ven med narod, ne skrivati se kot polži! Bodimo povsod delavni, kjer narod delavcev potrebuje: v društvih, zadrugah, posojilnicah, s tem si pridobimo ugled, pridobimo vpliv, ki nam tiče! S praznimi deklamacijami ne morejo izhajati več niti nunci, ki imajo na razpolago nebo in pekel, — tudi oni se vrivajo povsod, kamor ne spadajo, a kjer je torišče za pravega ljudskega učitelja! — Svojega političnega prepričanja nam ni treba skrivati nikdar, in kadar treba, posebno ob volitvah, pojdemo odločno za narodno-napredno stranko! Kvakanje klerikalcev naj ne oplaší nikogar, ker oni to nameravajo! Poznajo nas in nam hoté zapreti usta ter odstraniti nas od političnega dela! Ali naj se jim ta nakana posreči?! Nikdar!

»Salem, deca, salem!« odzdravlja hodža; ste se vedli včeraj domu grede dopadljivo Alahu?»

»O učeni hodža, vsi smo se — — samo Adil je zalučil stari Arifi kepo blata tja v hrbet, pa Abdul, zbil je nekaj lončkov s telegrafskih drogov — — in pa Fehim se je povaljal v blatu Ibrahima, da danes nag pri peči ždi, ker mu majka hlače pere!« so tožili softe.

»O, Adil — — Abdul — — Fehim — — kje pa je obljuba?« zaječi užaljen hodža.

»O hodža — — hodžice — — prizanesi nam, pozabili smo obljube le — — hoteli pa te nismo žaliti! Ponavljamo: Pri Alahu — — nikdar več!« jecali so Adil, Abdul, Fehim.

»Adil, Abdul, Fehim — — bodi naj; verujem vam!« dé slovesno hodža; pa dostavi še: »Verni moslemini, nađebudni softe — — se bodete še kepali, po cesti kamenjali in valjali se po blatu?«

»Mili hodža — — pri Alahu, pri Alahu, prisezamo: Nikdar več!« — — in udrl je zopet trop mladih soft čez prag medrese, kot udre potok skozi odprto zatvornico čez jez.

Sivolasi hodža pa si gladi dolgo brado in mrmra: »Ljubi dečaki to — — pa ubogljivi ko ovce — — pri mojej bradi: ne bo mi treba palice!«

Učiteljski pravnik.

Priobčuje „Pedagogiško društvo“ v Krškem.

(Dalje.)

Učiteljske plače po drugih deželah.

1. Štajarsko.

Tukaj je kombiniran osebno-krajevni sistem. Zakon z dne se glasi:

Člen I. Členi I. do VI. zakona z dne 3. vel. travna 1874 ter § 27. in 73. zakona z dne 4. svečna 1870 stopita iz veljave ter pridejo na njih mesto naslednja določila:

§ 1. Kategorija podučiteljev in podučiteljic se opusti.

§ 2. Od 1. mal. srpana 1899 se določijo letne plače stalno nameščenih učiteljev na javnih ljudskih šolah po štirih stopnjah, in sicer: 1. V mestu Gradcu z 850 gld. 950 gld., 1050 gld. in 1150 gld.; 2. na šolah prvega krajevnega razreda s 700 gld. 800 gld., 900 gld. in 1000 gld.; 3. drugega krajevnega razreda s 600 gld., 700 gld., 800 gld. in 900 gld. in 4. tretjega krajevnega razreda s 500 gld. 600 gld., 700 gld. in 800 gld. V vsako teh višjih stopenj pridejo oni učitelji, kateri so postali stalni po pravomočnosti tega zakona v 10., oziroma 20. in 30. službenem letu, računši s prvim dnem meseca, ko so dosegli izpričevalo učne sposobnosti. Učitelji pa, ki so bili stalni pred pravomočjo tega zakona, se uvrste takoj v drugo plačilno stopnjo, oziroma v tretjo, ako imajo 20. ter v četrto, ako imajo 30. službeno leto.

§ 3. Stalno nameščeni učitelji (učiteljice) dobivajo od pet do pet let starostne doklade po 100 gld., ako službujejo nepretrgano in z zadostnimi uspehi.

§ 4. Učiteljskemu osebju, ki je dobivalo starostne doklade že pred pravomočjo tega zakona, se iste dopolnijo na 100 gld. Stalni podučitelji (podučiteljice) ter provizorični učitelji (učiteljice) dobijo za dosedanje stalno službovanje eno tretjino.

»Salem alejkum«, doni pozdrav prihodnjega jutra hodži nasproti.

»Salem, salem,« hiti čestiti hodža; »je bila vaša pot iz medrese včeraj mirna, prikupna Mohamedu?«

»O, sveti hodža, bila je mirna — — bila; a danes je pa Abdul metal kamenje, in je Fehim zbijal lončke — — ter je Adil po blatu valjal Fezajgiča, da danes ta varuje peč, ker mu njega majka hlače pere!« hite softe.

»O Abdul — — o Fehim — — o Adil — — što pa je s prisego?« zastoče hodža.

»O hodža — — dobri hodža — — na misel le nam ni prišla prisega! — — Pa z nova ti prisezemo pri Mohamedu: Nikdar — — nikdar več! — — Samo še danes nam odpusti!« ječe Abdul, Fehim, Adil.

»Abdul, Fehim, Adil — — še danes bode naj! — — Odpuščam! — — Prisezite pa mi s podvojeno prisego: Pri Mohamedu in pri Alahu prisezamo, da pustimo blato — — kamenje in — — lončke — — v miru!«

»Pri Mohamedu in pri Alahu prisezamo!« — — in že drve divji softe krikom ven na cesto, kot drvi hudournik čez skaline.

Truden sede hodža, prekrižavši noge, v mehko trato, pred medreso, da si odpočije od napora.

§ 5. Za pripoznanje starostne doklade onim učiteljem učiteljicam), kateri so postali stalni šele po pravomoči tega zakona, je merodajen prvi dan prihodnjega meseca odkar so dobili spričevalo učne usposobljenosti.

§ 6. Ne zavleče se pa pripoznanje poznejše starostne doklade, če se predidóča tudi ni dovolila v navadnem času.

§ 7. Starostne doklade, katere pripoznava dež. šol. svet, ne smejo presegati zneska 600 gld. ter se vračunijo k pokojnini.

§ 8. Ravnatelj, nadučitelj in stalni učitelj, kateri so šolski voditelji, imajo pravico do opravilne doklade. Ista se istotako vračuni k pokojnini. Dobivajo pa ravnatelj trirazrednih meščanskih šol letnih 200 gld. ter za vsako nadaljnjo vzporednico po 25 gld.; vendar ne sme opravilna doklada meščanskega ravnatelja presegati 300 gld. Voditelji, oziroma nadučitelji eno- ali dvorazrednic dobe letne opravilne doklade 75 gld., za vsak razred na več razrednicah pa po 25 gld.; več nego 200 gld. vendar ne sme znašati opravilna doklada učiteljev.

§ 9. Učiteljsko osebje, katero ima le zrelostno izpričevalo, dobi letne nagrade (remuneracije) 420 gld., oni pa, kateri imajo sicer izpit učne usposobljenosti pa so vendar začasni učitelji, dobe s prvim dnem prvega meseca po izpitu plačo najnižje stopnje dotičnega kraja. Pomožni učitelji, kateri nimajo nikakega izpričevala, dobivajo letno nagrado 360 gld.

Zmes.

XXVIII.

Klerikalna revolver-žurnalistika napada slovensko napredno učiteljstvo, kjer le more. Iz muhe napravi slona. Zadnjič nas je poštenjak »Slovenec« radi znanega Tavčarjevega glasovanja hotel po ovinkih proglasiti ne-lojalnim.

Stavim — — ne bo treba palice! — — Softe so kot jagnjeta, le nekoliko divji in pozabljivi — — a današnja prisega bo držala! — — Ko pa dosežem uspeh, napravim poročilo na divan, kako vzgojujem blagodejno softe in to brez palice — — naredi me gotovo za kadija, celo vizirja, — — popnem se do najvišje časti. Proslavljali me bodo celo neverni kavri!»

Tam od daleč pa zadoni presunljiv krik in vik.

»Pri Alahu — — — kaj li je?« sikne stari hodža ter skoči kot mladenič kvišku

»O Mohamed — — — o Alah — — — li vidijo prav moje opešane oči? — — — Ne — — — ni mogoče — — — da je že res! — — — Abdul valja Fehima — — — in Adil — — — po obeh nabija! — — — Uničene so moje nade — — — o Mohamed — — — o Alah!« stoče hodža in si ruje sivo brado. Potrč, uničen stopa v goščo, izvleče krivec in odreže šibo.

Prihodnji dan.

»Salem alejkum — — alejkum modri hodža!« doni vse vprek.

»Nič salem — — nič alejkum — — moder hodža sem pač vedno — — a danes hočem biti najmodrejši! — — Semkaj Fehim — — semkaj Adil — — semkaj

Dne 8. maja t. l. je bil Vilko Mlejnik, kurat pri Sv. Ivanu pri Matenji vasi, notranjski rogovilež, brutalen brezobziren agitator itd., pri c. kr. deželnem sodišču v Ljubljani spoznan krivim **hudodelstva razžaljenja Veličanstva** in obsojen na štiri mesece težke, s posti postrene ječe ter povrnitev sodnih stroškov. Ako bi se kaj takega pripetilo kateremu učitelju, stavim dva ožlindrana tisočaka kron proti dvema vinarjema, da bi vsa klerikalna armada vpila na vsa usta: glejte, vsi slov. napredni učitelji so nelojalni! Tak varav sklep napravljajo vedno iz slučaja posameznika na ves stan. Mi ne storigo tega, ali ta slučaj smo pribili v album klerikalcev!

Stara navada je, da klerikalci kujejo vsako najmanjšo zaslugico v deveta nebesa. Jednak slavospev je spis Benkoviča v knjigi »Spomen-cviece«. — »Slovenski duhovniki — gojitelji prosvete«. Evo dva zgleda: »Nje duhovniki so bili pri vseh narodih prvi in najbolj požrtvovalni pionirji kulture«. »Cerkev je bila vedno prijateljica šole«. Koliko je to prijateljstvo vredno, kažejo skušnje in klerikalno časopisje. »Drage volje so odstopili v učne smotre del svojega stanovanja, žrtvovali so v blagor mladine vse svoje duševne moči, pa tudi vsa, itak le skromna (!) gmotna sredstva. Slovenska duhovščina je bila torej že od pamtiveka gojiteljica omike in prijateljica šole.« Kdor ne verjame tega, ne bode zveličan. Med tisoči slov. duhovnikov so se našle tri izjeme, namreč Jurij Japelj, Fr. Pirc in M. Mladič, ki so poučevali tudi v posvetnih predmetih. Iz tega pa sklepa: »**Mnogi** so učili odraslo mladino tudi umnega gospodarstva, sadjereje, živinoreje in drugih praktičnih predmetov.« Med pesniki je nalašč izpuščen A. Aškerc, ali je v sumaričnem izkazu »razni mlajši nadarjeni pesniki,« čeprav so njegove pesmi, izimši S. Gregorčiča, tisočkrat več vredne, ko vse pesništvo klerikalcev. No, nekaj zaslug je pozabil Benkovič še omeniti, kar dodamo tukaj, to so namreč: konzumi, Reiffeisenove posojilnice in — negovanje vraž.

Abdul — — da pritisnemo prisegi še pečat in podpis!« kriči srdito hodža.

In pečatil je čestiti hodža — — tri pečate Fehimu, tri pečate Adilu in tri pečate Abdulu!

Fehim, Adil in Abdul pa so se zvižali med kolena razjarnega hodže in tulili 99. suro korana ki pričinja: »O Mohamed — — o Alah — — o jerum, jerum!« — —

»To je moja zgodbica, efendi«, pristavi hodža; »ta čestihlepni hodža bil sem jaz. Opustil sem hlepenje po vezirstvu pa cenim zopet naš § 24. Pristavim naj le še, da tisti pečati so držali bolje kakor vse prisega.«

Resen sem ponudil hodži drugo skudeljco čorbe, sem nalil si v drugič — — — a molčal sem in ničesar več ga nisem vprašal. Molče sva popila čorbo, molče se poslovila.

Zdelo se mi je, da bode zanimala ta zgodbica tudi Ljubljancane, zato sem krenil z Barja sem med vas, da vam podam to sličico. Če je premedla — — oprostite! Barje se mi je pa priljubilo, tako, da se podam nazaj v tiste kraje in ostanem tam koj do onega dne, ko bo moje potovanje končano ter se vrnem — — ne več v Hades — — — temveč v nebeški Olimp.